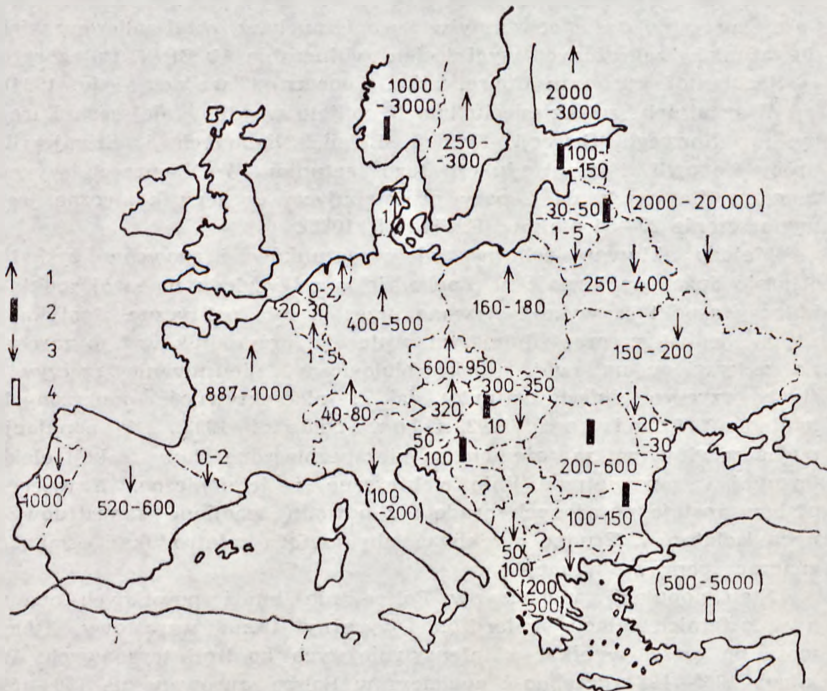

Sytuacja europejskich populacji puchacza *Bubo bubo*

Puchacz występuje na całym kontynencie europejskim, poza Wyspami Brytyjskimi i wyspami śródziemnomorskimi. Liczebność puchacza w Europie szacuje się na 11 000–40 000 par, ale jeżeli odejmiemy się przybliżone dane z Rosji (2000–20 000 par) i Turcji (500–5000 par), to liczebność ta wynosi 8500–15 000 par (Tucker i in. 1994).

Ryc. 1. Stan liczebny i trendy populacji puchacza w Europie (wg Tucker 1994, uzupełnione i poprawione. Dane z Austrii wg Dvorak i in. 1993, a dane z Polski wg Pugaciewicz, w druku): 1 — wzrost liczebności, 2 — populacja stabilna lub wykazująca niewielkie wahania liczebności, 3 — spadek liczebności, 4 — trend nie znany. W nawiasach dane o populacjach słabo poznanych. — Numbers and population trends of the eagle owl in Europe (according to Tucker et al. 1994, revised and completed. Data from Austria after Dvorak et al. 1993, data from Poland according to Pugaciewicz in press): 1 — increase in numbers, 2 — stable population or small oscillations of numbers, 3 — decrease in numbers, 4 — trend unknown. Bracketed figures: poorly known populations

Jeszcze w minionym stuleciu puchacz był w wielu krajach Europy ptakiem nielicznym, uznawanym wręcz za gatunek zagrożony wyginięciem. Spowodowane to było trwającym dziesiątki lat tępieniem (strzelanie, niszczenie gniazd) i niepokojeniem w miejscach lęgu. Wyniki ostatnich badań wskazują, że w niektórych krajach (Norwegia, Finlandia, Francja, Czechy) doszło do odbudowania liczebności i powstały stosunkowo silne populacje. Jednakże ok. 2/3 populacji, których trend zmian jest znany, wykazuje tendencję do zanikania. Na obszarze, na którym żyje ok. 60% europejskiej populacji puchacza, zanikanie to jest wręcz gwałtowne (Mik k o l a 1994) (ryc. 1). Ze względu na niekorzystny status ochronny w Europie puchacz został zaliczony więc do gatunków zagrożonych wyginięciem (vulnerable, V; SPEC Category 3 — Species of European Conservation Concern) (T u c k e r i i n. 1994).

W ostatnich sześćdziesięciu latach podjęto w wielu miejscach Europy, np. Norwegii, Szwecji, Francji, Belgii, Niemczech i Szwajcarii, próby hodowli i reintrodukcji tego gatunku. W Niemczech wykazano, że dla uzyskania 1 pary przystępującej do lęgu konieczne jest wypuszczenie 20—34 ptaków (F r ö l i c h 1986).

Metody aktywnej ochrony wielu gatunków kręgowców zyskały ostatnio dużą popularność na Zachodzie, a ze względu na swój spektakularny aspekt są wykorzystywane przez gremia polityczne. Spotykają się one jednak z coraz silniejszym protestem przyrodników i to zarówno ze względu na swój aspekt biologiczny, nieusuwanie rzeczywistych przyczyn giniecia gatunku, jak i nieefektywność ponoszonych nakładów (T o m i a ł o j ć 1992, G ł o w a c i ń s k i 1993). Dla populacji puchacza głównym zagrożeniem są niezabezpieczone słupy traktacji elektrycznej i napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne. Najwięcej ptaków zostaje porażonych prądem z powodu wadliwie skonstruowanych izolatorów. Trudno oczekiwać, aby metodą reintrodukcji osiągnąć znaczącą poprawę sytuacji.

Stan populacji puchacza w Polsce nie budzi poważnych obaw, a w ostatnich latach stwierdzono wyraźny trend wzrostowy, który może po części wynikać z intensywniejszych kontroli terenowych. W latach 1965—1984 liczebność puchacza w Polsce szacowano na 130—150 par (P r o f u s 1992), natomiast w ostatnich latach na 160—180 par (P u g a c e w i c z w druku).

Zbigniew Jakubiec, Piotr Profus

PIŚMIENNICTWO

- Dvorak M., Ranner A., Berg H.-M. 1993. *Atlas der Brutvögel Österreichs*. Umweltbundesamt, ss. 527, Wien.
- Frölich K. 1986. *Ein Versuch zur Wiedereinbürgerung des Uhus*

(*Bubo b. bubo* L. 1758) in Schleswig-Holstein. *Ökologie der Vögel* 8, 1: 1—47.

Głowaciński Z. 1993. Warunki dopuszczania gatunków do introdukcji lub reintrodukcji w parkach narodowych i rezerwach przyrody (spojrzenie zoologa). *Prądnik. Utrzymanie i restytucja ginących gatunków roślin i zwierząt w parkach narodowych i rezerwach przyrody. Ojców*, s. 19—26.

Mikkola H. 1994. *Eagle Owl — Bubo bubo*. W: *Birds in Europe: their conservation status* (eds Tucker G. M., Heath M. F., Tomiałojć L., Grimmett R. F. A.). BirdLife International, (BirdLife Conservation Series no. 3), p. 326—327, Cambridge U. K.

Profus P. 1992. *Puchacz (Bubo bubo)*. W: *Polska czerwona księga zwierząt* (red. Głowaciński Z.). PWRiL, s. 195—198, Warszawa.

Pugacewicz E. (w druku). *Stan populacji puchacza (Bubo bubo) na Nizinie Północnopodlaskiej w latach 1984—1993*. *Not. Orn.*

Tomiałojć L. 1992. *Obawy związane z rozmnażaniem dzikich zwierząt w niewoli jako metoda ochrony gatunków*. W: *Czynna ochrona zwierząt* (red. Olaczek R., Tomiałojć L.). PWN, s. 43—65, Warszawa.

Tucker G. M., Heath M. F., Tomiałojć L., Grimmett R. F. A. 1994. *Birds in Europe: their conservation status*. BirdLife International, (BirdLife Conservation Series no. 3), Cambridge U. K.

O możliwości reintrodukcji i zasilania lokalnych populacji puchacza *Bubo bubo* osobnikami z niewoli

Liczebność puchacza w naturalnych siedliskach oceniana jest obecnie w Polsce na 130—150 par (Tomiałojć 1990, Profus 1992). Pomimo tendencji do powolnego wzrostu liczebności populacji tego gatunku, jak sugerują obaj cytowani autorzy, wydaje się celowe rozważenie możliwości włączenia części osobników hodowanych w naszych ogrodach zoologicznych do populacji naturalnych.

Doświadczenia hodowlane kilku polskich i zagranicznych ogrodów zoologicznych (zwłaszcza ogrodu w dawnym Berlinie Zachodnim) wykazały, że puchacze pod właściwą opieką, obejmującą: 1) umieszczanie ptaków w odpowiednio dużych woliarach, zapewniających pełną swobodę ruchów, 2) zapewnianie kryjówek i ewentualnych miejsc gniazdowania poprzez udostępnianie bud lęgowych bądź gniazd otwartych, umieszczanych w różnych miejscach woliery, 3) stosowanie różnych rodzajów pokarmów mięsnych (myszy i szczury, świnki morskie, gołębie, kurczęta itp.), dobrze znoszą niewolę i w tych warunkach regularnie przystępują do lęgów. W berlińskim Zoo w latach 1963—1976 wykluło się aż 39 puchaczy (dane obejmują tylko osobniki odcho-